

Beate Grimsrud
DET FINS GRENSE
FOR HVÅ JEG IKKE
FORSTAR

CAPPELEN

Den lange
turen

– Vi er på den lange turen, sier mor.

Det hadde hun sagt allerede fra starten av. De er alle godt kledd.

– Vi skal dit, sier mor og peker.

Men det er klart de små, ihvertfall de minste, er så små at de ikke kan se. Kan ikke se så langt, de er for små. Dagen er ennå lang og de er godt kledd. Den bittelille, den vesle med rød topplue, den mellomstore med fletter, den store og den største. De er kledd for den lange turen. Og det sildrer og renner, og langt framme er stien alltid liten og nesten forsvunnet. Men den er der og de er på vei.

– Når er vi framme? sier den mellomstore med fletter.

– Vi er på den lange turen, sier mor.

Det renner og sildrer og småfuglene skriker i den frie naturen.

– Kom, vi lager hus, sier den vesle med lue. Lager steinhus.

De stopper. Bærer småstein, og konturene av rom vokser fram på den mosekledde marken.

– Lyng, sier mor. Dette er lyng. Hun peker, mens barna energisk bygger.

– Se, en blikkboks, sier den bittelille. Og den store beundrer funnet.

– Det blir komfyr, du har funnet en komfyr, sier den

store mens den største bærer en tung stein mot boet.

– Lekte du sånn dengang når du... den største har vendt seg mot mors tue.

– Nei, nei, vi lekte ikke sånn. Mor ser dit den lange turen skal virkeligjøres.

Den største hører ikke, men har løftet hånden og dratt i en mellomstor flette. Det høres et hyl. Et hyl fra en som alltid har noen under og over, noen eldre og yngre.

– Ikke for min skyld barn, men nå må vi gå.

De har alt gått. Ivrige løper de i vei.

– Jeg vil ikke, jeg vil bo her. Den vesle med lue sitter igjen i steinhuset.

– Det er jeg som har bygget det. Det er mitt.

– Kom nå, roper den største.

– Jeg vil ha det med meg. Huset... jeg vil ha det med, ellers blir jeg her for alltid.

De andre går og den vesle kommer omsider småspringende etter. Den røde lua skvetter mellom de lyngkledde toppene og i hånden klemmes en blikkboks. Himmelen rommer vennlige gråblå farger og langt borte synker den ned og blander seg med fjellene. Den vesle går litt bak, litt på siden, litt foran, tviholdende på en blikkboks.

– Jeg er trøtt, den bittelille ser mot den største.

– Der bitteliten, sier mor... Der like over nærmeste haugen vokser appelsiner. Fullmodne gule turappelsiner.

Den bittelille kniper igjen munnen og ser bare den nærmeste toppen foran seg. De korte bena klatrer oppover den svake hellingen og bitteliten teller skrittene.

– Neimen se! Mor river en appelsin ut av busken. Den er til bitteliten. Hun rekker ut armen og appelsinen gripes

av en liten forundret neve. Mor plukker flere, plukker mange appelsiner og sier:

– Skallet må man ikke kaste.

Og under føttene til de appelsinskrellende barna trækkes tyttebærlyng mot mose for så å sprette opp igjen.

– Ambiose, sier mor. Mose er ambiose.

De har spist og den største er allerede på stien et stykke foran.

– Skall kan man kaste, sier mor, appelsinskall er faktisk ganske nyttig. Det råtner og blir til god jord. Men det skal alltid skjules, alltid skjules barn... for sånt tar tid. En forråtnelsesprosess er som ...som en sakte oppspising av seg selv. Som en full forening med ytre elementer. Bare trykksverten etter stemplet er farlig.

Den største graver en grop med hendene. Barna legger appelsinskall med stempeltrykk på ned i gropa, før den største skjuler det ved å legge over en stor stein. Så trasker de videre.

– Jeg er syk, den mellomstore med fletter bøyer seg framover og piper:

– Jeg har vondt i magen. Og vondt i hodet.

– Syk! Nei, du kan ikke være syk, nå når det går så lett. Se hvordan den vesle går... vær flink nå. Mor går ved den mellomstores side og prater.

– Jeg føler meg slapp, slapp, slapp..., gjentar den mellomstore og henger med hodet.

– Kom nå så skal jeg fortelle et eventyr for deg.

Den mellomstore kikker opp på mor og tar hånden hennes.

– Det var en gang et lite land. Det var en gang en prinsesse. Hun het prinsesse Vil-Ikke og bodde i det lille landet. Hun var vakker. Meget vakker. Men sta. Hun var så sta, at så fort noen åpnet munnen for å si noe, så sa hun det motsatte. Hun hadde vent seg slik til å riste på hodet at bevegelsen hadde hengt seg opp. Hodet hennes vugget bestemt fra side til side.

– Også mens hun sov? spør den mellomstore med fletter.

– Men hun var så vakker... Hva?... Ja, også mens hun sov. Kongen var også vakker, men veldig oppgitt. Dronningen fikk ikke sove om nettene. – Hva skal det bli av lille prinsesse Vil-Ikke, sa kongen hver morgen når han åpnet øynene. – God natt og sov søtt... Akk, akk, akk... men hva skal vi gjøre med prinsesse Vil-Ikke? sa dronningen og sukket. Før tjenerne slukket lyset og alle på slottet sov.

– Alle unntatt dronningen, irttesetter den mellomstore.

– Men så en dag... det var en slik deilig dag, da solen som enhver annen morgen hadde våknet i øst. Og kongen hadde sendt bud etter alle landets sønner og døtre. Alle landets vise og lærde, snakkesalige og lavmælte. Og de kom ridende gjennom den gnistrende dagen fra ulike kanter av det lille riket. Alle var de så glade i prinsesse Vil-Ikke, og ville gjøre det som stod i deres makt for å få den vakre prinsessen til å slutte å motsi alt og alle. De samlet seg forventningsfulle i slottets største sal for å høre hva dronningen hadde å si.

– Den er min, skriker bitteliten og avbryter mors

fortelling. Den er min. Mor! den vesle har tatt min blikkboks.

– Gi den tilbake, sier mor raskt. Men ombestemmer seg og sier: – Nei vent, jeg mener ... den tilhører den vesle nå. Du ser vel at den vesle har den... og du har ikke noe bruk for den.

Mor bøyer seg ned og hvisker til bitteliten:

– Den blikkboksen er stygg og ikke verdt å slepe med seg.

– Den er min, jeg fant den, sier den bittelille og peker på seg selv med en knyttet neve.

Mens den vesle har saktet farten og går langt bak og på siden.

– Ikke skrik! skriker mor. Den er ingenting verdt. Du bitteliten, hun får eventyrstemme, der framme, bakom der tror jeg jommen det finnes et sjokoladetre. Jeg kjenner lukten. Mor sniffer mot marken. – Her bitteliten, og ut gjennom treets spede grener kommer to ruter Freia firkløver.

Den bittelilles øve følger sjokoladebiten før den forsvinner i den bittelilles munn og bare blir smak. Hemmelig smak som de andre ikke vet om.

– Her spiser vi. Den største roper fra en kolle. Kom hit!

– Men jeg tenkte... men er det på tide å spise alt nå da...

Mor blir avbrutt.

– Nå har jeg funnet verdens beste spisested. Klart vi skal spise her. Den store brer ut armene i velkomst.

Opp av mors og den størstes sekker kommer termoser med varm kakao og brød med brunost. Det gomles og

slurpes, og over dem trekker blått mot hvitt og det er fremdeles dag på himmelen.

– Faen ta deg din kloms! den største skriker mot den vesle med rød lue som ser hvordan varm kakao renner fra steinen og forsvinner i den myke mosen. Det krasler i matpapir og mor sier:

– Matpapir skal man ikke kaste i naturen. For ved siden av sine naturlige bestanddeler består papir av farlige kjemikalier.

Mager mettes og en rød og en blå termos pakkes tilbake i hver sin sekk.

– Den lange turen, sier mor. Hun reiser seg og går. Ser mot og er på den lange turen.

Den bittelille løper litt. Men sier så:

– Jeg er trøtt. Og setter seg rett ned.

– Trøtt, ikke nå bitteliten, ikke ennå.

Mor tar bitteliten i hånden. Hun drar, og slik slepes den bittelille, som selv ser ned på sine ben som automatisk og rykkvis forflytter seg.

– Dette må være den siste dvergbjørken, sier mor. Jo, det må det være for jeg har ikke sett noen andre på lenge. Hør barn! Nå passerer vi det siste treet. Vi forflytter oss over tregrensa. Ser dere hvordan hele dette treets figur strever med å stå her. Hvordan stammen vender seg fra vinden, hvordan grenene flater ut og nesten vokser vannrett så nær marken som mulig. Og det har lange røtter som klorer seg fast og sikkert har kledd hele berget her.

De går og det blir gått. Den vesle med rød lue har fått sitte på den stores skuldre.

– Jeg òg, sier bitteliten, jeg òg.

– Her sitter jeg, hippla ri, roper den vesle og lar hodet med den røde lua deise fra side til side mens den store galopperer videre på den smale stien.

– Jeg òg, den bittelille ser på mor. Jeg òg, jeg vil ri.

Mor løfter bitteliten som sammen med en blå tursekk bestemt blir båret oppover den skrånende fjellryggen. Det blir brattere, skrittene kortere og bena trøttere.

– Vi er på den lange turen, sier mor.

Og fjellene i det fjerne er fargeklatter. Lyngen har mørknet og dens rødtoner har fått et dovere skjær. Lengst borte ligger vage topper og en kan svakt ane deres adskillelse fra himmelen.

– Jeg er tørst, den mellomstore med fletter har saktet akterut og roper mot de andres rygger.

– Kom nå, her oppe et sted finnes det sikkert en bekk. Der kan vi alle drikke. Kom nå! Mor har vendt seg mot den mellomstore som øker tempoet og tar igjen de andre.

– Er dette rett sti?

– Ja, klart det, svarer mor på den største spørsmål.

– Er du sikker, er du det? Jeg syns at... Den største ser seg mistenksomt omkring.

– Ikke mas nå er du snill. Jeg gjør hva jeg kan. Og dette er rett vei, sier mor og går på.

– Bekken, hvor er bekkene, jeg er tørst, sier den mellomstore.

– Jeg òg, kommer det fra bitteliten på mors skuldre.

– Tørst, snart... herregud jeg sa jo at vi kommer til en bekk snart. Her oppe i høyden er det krystallklart vann. Nysmeltet, iskaldt, klukkende klart, mor vifter med hånden. Kanskje du vil gå litt. Hun løfter ned bitteliten. Så

kan du løpe i forveien og finne bekken. Hør etter vannets klukking så finner du nok snart en bekk.

De går. Det klukker ikke på en lang stund. Men den bittelille løper. Løper og løper med ivrige korte skritt. Det er den største som finner vannet. Som hørte det klukke først. Og de samler seg, og ligger på knærne på de glatte steinene og slurper. Det iser på tennene. Bitteliten ler.

– Ikke stapp hele hodet nedi, du blir våt på topplua, sier mor til den vesle.

– Vokser det rosiner her mor, spør den mellomstore med fletter.

Den bittelille ser seg omkring og mor sier:

– Ikke akkurat her tror jeg, men der oppe kanskje, hun peker mot neste kolle. De trasker videre.

– Se en stor grop, roper den store.

– Det er en reinsdyrfelle, sier mor når alle er oppe og står og titter ned i det digre hullet. De pleide å jage villreinen inn i fjellkløfta her. Først gravde de en sånn stor grop. Så la de kvister oppå, så når flokken forskremt styrtet igjennom, ramlet alltid noen nedi. Sånn gjorde de før, barn. Så dro de opp de døde dyrene.

– Og spiste... ikke sant mor, de spiste dem, sier den store.

– Jo, de spiste kroppene og skinnene ble til varme feller.

De fortsetter og avstanden til dyregropa øker.

– Levde du da mor? Den vesle med lue ser på mor.

– Nei, det var før meg.

– Før deg, gjentar den vesle og forflytter bena i den stadig brattere fjellsida.

Luften omkring dem blir umerkelig tettere. Og kjølige

drag stryker over de klatrende skikkelsene.

– Jeg vil ikke, den mellomstore med fletter er bestemt. Jeg vil ikke mer og ihvertfall ikke oppover her. Kan vi ikke slutte mor.

– Men vi er på den lange turen, sier mor. Jeg gjør jo dette for at dere skal få se. Du vil bli så glad når du kommer opp. Jeg er overbevist om at det vil bli fint. Jeg vet det, og dere kommer til å takke meg for at dere har greid det og for at dere har nådd helt opp dit.

– Jeg vil ikke. Vil ikke, ikke jeg. Den mellomstore kniper igjen munnen og tramper med bena i bakken.

Mor er også sliten, men det kan hun ikke si. Hun sier:

– Men se på den store, se hvordan den store går... og se på den vesle med lua, den vesle gråter ikke...

– Jeg gråter ikke, og vil heller ikke mer. Den mellomstore bæljer.

– Du, snille deg kom nå, ikke ødelegg, vær stor nå og slutt å tull... jeg mener, jeg mener snille... her tror jeg jommen det vokser rosiner også. Nå hadde vi flaks, sier hun og en neve går via marken og innholdet forsvinner i den mellomstores munn.

Mors bevegelser er raske.

– Her vokser det masse, sier hun og plukker opp små rosinhauger til dem alle.

Den store tar teten. Den bittelille har grepet mors hånd, den mellomstore med fletter holder den største i hånden og et stykke bak trasker den vesle med topplua. Stien har tatt en annen retning, eller de har tatt av fra stien. Fjellene i det fjerne har forsvunnet helt og himmelen er et tomrom som bare anes.

– Au, au, MOOR! Den vesle ligger veltet mot den steinete marken. De stopper og den vesle skriker:

– Jeg er død, jeg døde mor.

Mor henter den fullt levende bylten og bærer den opp til de andre. Der tørkes den vesles oppskrapte hender og mor sier:

– Husk, på den lange turen må man streve litt, kjempe litt med seg selv.

De fortsetter.

– Jeg har gnagsår, den største drar av seg skoen og en blodig blemme kommer til syne på hælen. Mens den plastres sier den største:

– Ble du virkelig født der oppe mor?

– Hva snakker du om, som du fantaserer, sukker hun, vi må gå videre nå.

– Ble du kastet ned fra baksiden av toppen, ned i den dype dalen, den største fortsetter, mor hvor har jeg dette fra...

– Nå er vi på den lange turen, mor tar en pause, hun snur seg bort fra barna og sier: Ikke for min skyld barn, ikke for meg, jeg ville bare... Hun går.

Også de godt kledde barna går.

– Jeg skal aldri mer, aldri mer skal jeg gå på tur, den mellomstores ord forsvinner i den tynne lufta.

– Nå er vi der snart, sier den store. Kom igjen, vi er snart framme.

De klatrer.

– Kom igjen, roper mor. Kom!

Mor springer først.

– Koom!

Så er de der. Alle sammen. Den største, den store, den mellomstore med fletter, den vesle med rød topplue, den bittelille og så mor. De står tett sammen og mor sier:

– Se. Se her.

Det er helt mørkt. Ingenting synes. Men den kalde vinden gir dem følelsen av at alt annet ligger lavere. At all omgivelse ligger under dem.

– Jeg vil vise dere utsikten, sier mor.

Og fem barn stirrer ut i mørket. De skimter knapt hverandre og øynene deres er slappe.

– Her, sier mor, her...

Den største avbryter:

– Er du sikker på at... mor er du helt sikker?

– Jeg er helt sikker, sier mor. Helt sikker.